

กระบวนการสังคมประภิตทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่นบางชั้น

เนื่องจากการวิจัยนี้ มีความประสงค์ที่จะศึกษาลักษณะความเป็นไปของกระบวนการสังคมประภิตทางการเมือง (Political Socialization) ของประชาชนในท้องถิ่นบางชั้น ในฐานะที่เป็นตัวแปรตาม (Dependent Variable) ว่าจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสาร (Communication Behavior) และปัจจัยอื่น ๆ อันได้แก่ ปัจจัยประชากร ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยลักษณะความมีอิทธิพลทางความคิดเห็น และปัจจัยการมีประสบการณ์ในเหตุการณ์ทางการเมือง ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ (Independent Variables) หรือไม่ และในลักษณะใด ดังนั้น ในบทนี้จึงจะกล่าวถึงลักษณะความเป็นไปของกระบวนการสังคมประภิตทางการเมือง ของชาวบางชั้น ซึ่งเป็นผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแยกลักษณะความเป็นไปของกระบวนการสังคมประภิตทางการเมือง ออกเป็นตัวแปรปฏิบัติการ (Operational Variables) รวม 5 ตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. ทัศนคติทางการเมือง (Political Attitude)

ทัศนคติทางการเมือง ในการวิจัยนี้ หมายถึง ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อระบอบการเมืองและการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเน้นเฉพาะหลักของประชาธิปไตยโดยทั่วไป ได้แก่ ความเกี่ยวข้องของประชาชนกับการเมือง ลักษณะของนายกรัฐมนตรีในระบบประชาธิปไตย การตัดสินใจของประชาชนโดยประชาชน ลักษณะของนายกรัฐมนตรีในการปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เป็นอาทิ ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัย ดังปรากฏในตารางที่ 16 พบว่าผู้รับการสัมภาษณ์ในท้องถิ่นบางชั้นส่วนใหญ่ มีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด (ดูตารางที่ 1.19... ภาคผนวก ค)

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีทัศนคติสนับสนุนระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย ในเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจหาข้อขัดแย้งด้วยเสียงข้างมาก การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชน เพื่อประชาชน การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร และการใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่มีทัศนคติไม่สนับสนุนระบอบประชาธิปไตย ซึ่งแสดงออกในความคิดเห็น เรื่องการมีนายกรัฐมนตรี เป็นทหารดีกว่าพลเรือน และการมีผู้แทนราษฎร แยกบ้านเมืองไม่สงบนั้น ไม่มีเสียเลยจะดีกว่า นอกนั้นเป็นทัศนคติที่กำกวมกันในเรื่องการเมืองไม่ใช่เรื่องของประชาชน

ตารางที่ 18 การมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของผู้รับสารภาพ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

ระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	ผู้รับสารภาพ (ร้อยละ)		รวม
	กลุ่มทำนา	กลุ่มทำงานโรงงาน	
สูง	8.2 (12)	22.3 (33)	15.2 (45)
กลาง	81.0 (119)	68.2 (101)	74.6 (220)
ต่ำ	10.9 (16)	9.5 (14)	10.2 (30)
รวม	100.0 (147)	100.0 (148)	100.0 (295)

เมื่อแยกพิจารณาในแต่ละกลุ่มอาชีพพบว่า ผู้รับสารภาพทั้งกลุ่มผู้ประกอบอาชีพทำนา และกลุ่มผู้ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม มีข้อที่น่าสังเกตจากข้อมูลตามตารางที่ 18 คือ จำนวนผู้ทำงานในโรงงาน มีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสูงกว่าในกลุ่มทำนา

2. ความรู้ทางการเมือง (Political Knowledge)

ความรู้ทางการเมืองในที่นี้ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริง (Facts) ของระบบ การเมืองและการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยทั่ว ๆ ไป อันได้แก่ ความเข้าใจขั้นพื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ทั่ว ๆ ไปของผู้แทนราษฎร ความรู้ความเข้าใจทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ความรู้ความเข้าใจทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชนโดยทั่ว ๆ ไป และความรู้ในเหตุการณ์ หรือปัญหาทางการเมืองในปัจจุบัน ผลการวิจัยได้ปรากฏอยู่ในตารางที่ 19 ดังนี้

ตารางที่ 19 การมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการเมืองแบบประชาธิปไตยของผู้รับการ สัมภาษณ์ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

ระดับความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การเมืองแบบประชาธิปไตย	ผู้รับสัมภาษณ์ (ร้อยละ)		รวม
	กลุ่มท่าน้ำ	กลุ่มทำงานโรงงาน	
สูง	6.1 (9)	28.4 (42)	17.3 (51)
กลาง	27.2 (40)	34.5 (51)	31.0 (91)
ต่ำ	66.7 (98)	37.2 (55)	51.9 (153)
รวม	100.0 (147)	100.0 (148)	100.0 (295)

ครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างผู้รับการสัมภาษณ์มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการ เมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับต่ำ รองลงไปจะเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลางและสูงตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด (ดูตารางที่ 123 ภาคผนวก ง.) พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้รับการสัมภาษณ์ มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการ เมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับต่ำสุด หรือไม่มีความรู้เลย (โค 0 คะแนน) โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับ หน้าที่ของผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐบาลและการ รั้งปัญหาหรือเหตุการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน

แต่เมื่อแยกพิจารณาแต่ละกลุ่มอาชีพแล้ว ปรากฏว่ากว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มผู้ทำนามีความรู้ เรื่องการ เมืองแบบประชาธิปไตยในระดับต่ำเป็นส่วนมาก ในขณะที่กลุ่มผู้ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมีความรู้ เรื่องการ เมืองแบบประชาธิปไตยในระดับกลางและระดับต่ำใกล้เคียงกัน โดยกลุ่มผู้ทำนามีจำนวนผู้มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการ เมืองแบบประชาธิปไตยในระดับต่ำสุดหรือไม่มีความรู้เลย (โคคะแนน 0) ในหลายเรื่องด้วยกัน เช่น เรื่องเกี่ยวกับ หน้าที่ของผู้แทนราษฎร การเลือกตั้ง ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐบาล และการ รั้งปัญหาหรือเหตุการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน ในขณะที่กลุ่มผู้ทำงานในโรงงาน มีจำนวนผู้มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการ เมืองแบบประชาธิปไตย ในระดับต่ำสุดหรือไม่มีความรู้เลย (คะแนน 0) ในเรื่องหน้าที่ของผู้แทนราษฎร และการ รั้งปัญหาหรือเหตุการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันเท่านั้น (ดูตารางที่ 124 และ 125 ภาคผนวก ง.)

3. ความสนใจทางการเมือง (Political Interest)

ความสนใจทางการเมืองในการวิจัยนี้หมายถึง การให้ความสนใจและติดตามความเป็นไปทางการเมืองซึ่งได้แก่ การติดตามข่าวคราวทางการเมือง การให้ความสนใจในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัคร เขารับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร เป็นอาทิ ซึ่งลักษณะที่กล่าวมานี้ เป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งของประชาชนในระบบ การ เมืองและการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งผลจากการสำรวจข้อมูลในการวิจัยนี้ แสดงอยู่ในตารางที่ 20 ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า กลุ่มตัวอย่างชาวบางซันทั้งสองกลุ่มอาชีพมีความสนใจทางการเมือง

ตารางที่ 20 การมีความสนใจทางการเมืองของผู้รับการสัมภาษณ์ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

ระดับความสนใจ ทางการเมือง	ผู้รับสัมภาษณ์ (ร้อยละ)		รวม
	กลุ่มทำนา	กลุ่มทำงานโรงงาน	
สูง	16.3 (24)	27.0 (40)	21.7 (64)
กลาง	51.7 (76)	47.3 (70)	49.5 (146)
ต่ำ	32.0 (47)	25.7 (38)	28.8 (85)
รวม	100.0 (147)	100.0 (148)	100.0 (295)

อยู่ในระดับปานกลาง เป็นส่วนใหญ่ รองลงไปเป็นผู้มีความสนใจทางการเมืองในระดับต่ำและระดับสูงมีจำนวนใกล้เคียงกัน

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มอาชีพ ปรากฏว่า กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพทำนา และกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่ มีความสนใจทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด (ดูตารางที่ 127 ภาคผนวก จ.) พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวบางซัน ทั้งในลักษณะรวมทั้งสองกลุ่มอาชีพและแยกกลุ่มอาชีพ ต่างก็แสดงออกซึ่งความสนใจทางการเมืองในเรื่องต่าง ๆ ในระดับเดียวกัน โดยเฉพาะในเรื่องการติดตามข่าวคราวทางการเมือง จะติดตามบ้างไม่ติดตามบ้าง ในเรื่องความสนใจในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัคร เขารับเลือกตั้ง จะสนใจบ้างไม่สนใจบ้าง แต่สำหรับเรื่องการถ่ายทอดวิทยุการประชุมสภาผู้แทนราษฎรนั้น ต่างก็มีความเห็นว่า ควรถ่ายทอด เช่นเดียวกัน (ดูตารางที่ 129 ภาคผนวก จ.)

อย่างไรก็ตาม ตามข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 20 ข้างต้น มีข้อน่าสังเกตคือ กลุ่มผู้ทำงานในโรงงานมีจำนวนผู้มีความสนใจทางการเมืองในระดับสูงมากกว่ากลุ่มผู้ที่นำถึงร้อยละ 11

4. การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการวิจัยนี้ หมายถึง การแสดงออกซึ่งความคิดเห็น ในทางการเมืองต่อสาธารณชน การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เป็นอาทิ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของประชาชนในระบอบการเมืองและการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งผลการวิจัยลักษณะของกระบวนการสังคมประคิตทางการเมืองของชาวบางชั้นในเรื่องนี้ ปรากฏตามตารางที่ 21

ตารางที่ 21 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้รับการสัมภาษณ์ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ผู้รับสัมภาษณ์ (ร้อยละ)		รวม
	กลุ่มทำนา	กลุ่มทำงานโรงงาน	
สูง	—	—	—
กลาง	6.1 (9)	6.8 (10)	6.4 (19)
ต่ำ	93.9 (138)	93.2 (138)	93.5 (276)
รวม	100.0 (147)	100.0 (148)	100.0 (295)

กลุ่มตัวอย่างชาวบางชั้นทั้งสองกลุ่มอาชีพ เกือบทั้งหมดมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ และในทางตรงกันข้ามไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด (ดูตารางที่ 131 ภาคผนวก ข.) พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ผู้รับการสัมภาษณ์ ทั้งสองกลุ่มอาชีพ ต่างก็แสดงออกซึ่งการเข้าร่วมทางการเมืองในเรื่องต่าง ๆ ในระดับใกล้เคียงกันเป็นส่วนมาก ได้แก่ การออกความเห็นเมื่อพูดคุยกับเพื่อน ๆ ในเรื่องเกี่ยวกับความเป็นไปของบ้านเมือง หรือ การทำงานของรัฐบาล จะออกความเห็นเท่า ๆ กับคนอื่น ไม่เคยมีส่วนช่วยในการเลือกตั้ง ไม่เคยไปฟังผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง และไม่เคยแสดงความคิดเห็นในทางการเมืองต่อเจ้าหน้าที่ราชการ หรือ สาธารณชน

กล่าวได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้รับการสัมภาษณ์ชาวบางซัน ชาติลักษณะสำคัญยิ่งในวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองของชาวบางซัน ในฐานะที่เป็นกระบวนการกำหนดหรือสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง ยังมีใ้เื่ออำนวยการเมืองแบบประชาธิปไตย

5. ความรู้สึกแยกตนเองออกจากการเมือง (Political Alienation)

ความรู้สึกแยกตนเองออกจากการเมือง หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกว่า ตนเอง ไม่อาจหวังประโยชน์ใด ๆ จากการเมืองได้ ประการหนึ่งซึ่งแสดงออกในรูปของความคิดว่า ถูกทอดทิ้งจากทางรัฐบาล การที่ไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทในการบริหารประเทศได้ และความเบื่อหน่ายในความวุ่นวายของการเมือง และการที่บุคคลมีความรู้สึกไม่พอใจต่อสภาพการณ์ทางการเมือง อีกประการหนึ่งแสดงออกในรูปการไม่เห็นด้วยกับการทำงานของรัฐบาล เพราะเห็นว่าไม่ใ้คอก่อประโยชน์ให้กับตนเอง เป็นต้น อันนับว่าเป็นลักษณะที่ซัดแย้ง หรือเป็นเชิงลบต่อการเมืองแบบประชาธิปไตยและเป็นตัวแปรที่มีลักษณะเป็นเชิงลบในกระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ บุคคลมีความรู้สึกแยกตนเองออกจากการเมือง เนื่องจากใ้รับการอบรมและเรียนรู้ทางการเมือง (Political Orientation and Political Learning) . โดยผ่านตัวแทน (Agents) ในกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองให้เป็นเช่นนั้น

ผลจากการสำรวจวิจัยที่กระทำต่อกลุ่มตัวอย่างชาวบางชั้นซึ่งปรากฏตามตารางที่ 22 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มอาชีพ

ตารางที่ 22 การมีความรู้สึกแยกตนเองจากการเมือง ของผู้รับการสัมภาษณ์จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

ระดับความรู้สึกแยก ตนเองจากการเมือง	ผู้รับสัมภาษณ์ (ร้อยละ)		รวม
	กลุ่มทำนา	กลุ่มทำงานโรงงาน	
สูง	58.5 (86)	50.0 (74)	54.2 (160)
กลาง	38.8 (57)	48.0 (71)	43.4 (128)
ต่ำ	*	*	2.4 (7)
รวม	100.0 (147)	100.0 (148)	100.0 (295)

มีความรู้สึกแยกตนเองออกจากการเมือง อยู่ในระดับสูงและรองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง เป็นส่วนใหญ่

สำหรับการพิจารณาในรายละเอียด ความรู้สึกแยกตนเองออกจากการเมืองของแต่ละกลุ่ม (ดูตารางที่ 136 ภาคผนวก ช.) เห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มอาชีพต่างก็แสดงออกซึ่งความรู้สึกแยกตนเองออกจากการเมือง อยู่ในระดับสูงในทุกเรื่อง โดยเฉพาะ การแสดงความคิดเห็นทางราชการไม่สนใจต่อความคิดเห็นของประชาชน การแสดงความคิดเห็นนอกจาก

* = จำนวนผู้รับสัมภาษณ์น้อยกว่า 5

การเลือกทั้งแล้ว ประชาชนไม่มีบทบาทสนใจทางการเมืองและการบริหารประเทศ การแสดง
 ความเบื่อหน่ายในความวุ่นวายสับสนของการเมือง การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงาน
 ของรัฐบาล การแสดงความเห็นวาทรัฐบาลให้สนใจและคนกลุ่มน้อย เช่น นักธุรกิจและข้าราชการ
 และการแสดงความเห็นวาทรัฐบาลทำสิ่งที่ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการ ไม่คอยประจบประแจง

ผลจากวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องความรู้สึกแยกตนเองออกจากการเมืองของกลุ่ม
 ตัวอย่างชาวบางชั้นนี้ กล่าวได้ว่า มีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่อง การมี
 ส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งตัวแปรทั้งสองนี้มีลักษณะที่สำคัญและตรงกันข้ามกันในการมีวัฒนธรรม
 การเมืองแบบประชาธิปไตย และเป็นปัญหาสำคัญในการวางแนวทางการพัฒนาการเมืองแบบ
 ประชาธิปไตย กล่าวคือ จะต้องทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งหมายถึง
 จะต้องทำให้ประชาชนลดความรู้สึกแยกตนเองออกจากการเมืองลงควยในขณะเดียวกัน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย